

avui parlem amb Josep Maria Roselló

per Manel Aisa Pàmpols

Josep María Roselló és sociòleg, naturista vegetarià i naturalment ecologista, que fa uns anys va passar-se per L'Ateneu Enciclopèdic cercant la documentació adient per construir o millor recuperar part de la història del naturisme català i espanyol , al cap i la fi, ell mateix acabarà d'argumentar.

Ja fa un temps que no para per Barcelona ni ha cap de les altres ciutats conurbació importants de l'estat espanyol com ara València, Madrid...

Tot pensant en la bogeria de món en el qual estem immersos ara per ara; recordo que a Sabadell un cop vaig reproduir, en un dels seus murs, una d'aquelles pintades que havia vist per Barcelona: **"que se pare el mundo que me bajo"**, com fent una referència a la Bogeria d'aquell temps . No sé pas si en Josep Maria també va arribar a pintar aquesta o d'altres pintades semblants, però bé, seria preguntar-li per començar i recordar aquells temps i de pas esbrinar per a on es movia.

¿Què tal Josep María vas fer alguna pintada com aquesta que et comento a dalt o semblant en els teus temps d'adrenalina pujada, baixar-te d'aquest tramvia que no porta en lloc, era d'allò més racional que es podia fer?

Una bona manera, Manel, d'encetar la conversa, encara que t'he de dir que no recordo pas haver-ne fet mai cap d'aquestes, malgrat semblar-me, aleshores i ara, prou divertides i irreverents. Potser per a mi, la qüestió no rau tant en el tramvia, més aviat rau en la Companyia que ens

cobra els bitllets... i... ep! que això t'ho diu un ferroviari. Te'n recordes d'aquesta: "los hijos al cielo que las putas ya lo están"? Encara que si vols que et digui la veritat, jo prefereixo la indignació a l'adrenalina, una em ve del sentit de justícia i de viure la llibertat tal com m'ho va ensenyar el meu pare i, l'altra, sovint, de tremperes poc satisfetes... però, bé, és clar, foren temps de foscor, foren altres temps... o potser, no ho foren i encara ho són? Quina xarrera que tinc! Potser, Manel, masses cabòries de bon començar, oi?

Després d'aquest incís, en un temps de calma i molt petita reflexió, som conscients que qualsevol història avui dia passa a l'instant, tan ràpid que ens impedeix pensar-la, raonar-la, reflexionar-la i crec que en aquest precís moment ens fa falta alguna cosa que camini en aquesta direcció, és a dir, que la informació no sigui tan volàtil, necessitem com l'aire que respirem i l'aigua que arribem a veure que les hores tornin a tindre seixanta minuts; per poder avançar en el camp de les idees, o tant se val, simplement, tal vegada, escoltar el vent.

Crec que vaig llegir en algun text de Carlos Taibo "*Malgrat que l'anarquisme és, si un estat d'esperit, aquest últim es fa acompanyar d'un cos d'idees i d'experiències comunes*", tot plegat, diguem-ne, un estat d'ànim això de l'anarquisme. Sabem fa anys i panys que tot pensar sempre s'està retroalimentant, veient els títols dels teus llibres i d'alguns dels teus articles, no és pas gaire difícil entendre per on vas obrint bretxa constantment en l'anarquisme i en el camp de les idees.

¿en posts explicar com va anar-hi tot aquest procés?

M'afalagues prou, a veure si se'm pugen els colors? Bé, la idea principal va ser pensar si de debò el naturisme va, o pot anar, més enllà d'allò del menjar net i del prendre el sol amb la cigaleta o la figeta sense enfaixar. La xarrera, l'entusiasme i la biblioteca -que encara, avui, no tinc pas del tot empassada- d'en Gérmen Zamorano, van permetrem trobar i recrear tot un cos de pensament social naturista. Mitjançant els consells d'en Gérmen i la meva pròpia anàlisi, vaig adonar-me que d'un cos filosòfic comú, el naturisme, neixen diferents branques segons el pensament social o religió amb el que es creua. D'aquí la meua obra *La vuelta a la naturaleza*, (Virus, 2003), on exposo i analitzo els cinc corrents o branques del pensament social naturista, de les quals, i per a Catalunya, assenyalaré el naturisme llibertari. L'estudi abasta des del 1890 al 2000, cent anys i escaig d'un pensament que gaudeix de la seva època daurada al llarg dels anys vint i trenta del segle XX.

També amb aquesta obra, vaig poder harmonitzar la meua doble condició de militant i de sociòleg, prioritzant l'anàlisi i l'argumentació per davant de qualsevol apologia ideològica, és a dir, la prioritat passa, per a mi, a quins temes estudies i des de quina perspectiva ho fas, més que a voler "demostrar" allò ja d'entrada considerat veritat i prou. Quan dic argumentació no em refereixo pas, és clar, a això dels moderns "argumentaris", generalment creats, això sembla, als departaments de vendes. No he pogut estar-me'n, Manel, de fer llenya d' "argumentari".

Algunes d'aquestes històries de l'anarquisme que ens ajuden a situar-nos dins dels moviments socials o fets diferencials semblants, per dir alguna cosa, i que ens allunyen de les radicalitzacions puristes i els seus laberíntics "fregaós" d'aquests on sovint acabem debaten les nostres experiències en un cercle viciós que a penes te sortides.

Actualment l'anarquisme crec que necessita regenerar-se i encara que igual es una percepció meua ¿no sé tu com veus aquesta oportunitat de gira full, al cap i ala fi, el nou anarquisme del segle XXI?

Jo estic prou content que d'una recerca inicialment pensada per a un dossier central d'una revista, esdevingués l'obra esmentada. Així, precedit, per la tesi doctoral de l'Eduard Masjuan, he conegut i he fet conèixer, un corrent del moviment anarquista amb nom i identitat pròpia: el naturisme llibertari. El de persones prou conegudes com ara l'Isaac Puente, l'Antonia Maymón, la Frederica Montseny o l'Albano Rosell... Però no m'he quedat pas amb això de la recuperació de la memòria històrica.

Sense pensar gaire, es pot ben bé dir que d'una idea inicial de transformació social pròpia del naturisme em passat, al llarg de les dues darreres dècades, a la defensa de la peculiaritat, és a dir, defensar la normalització del vegetarianisme i de la nuesa social. Això és tot. Ara bé, el pensament naturista llibertari no ha perdut pas cap actualitat. Producte de la reacció a la degradació de l'espècie humana i la destrucció del planeta pel capitalisme, no podem, penso, perdre'ns entre un munt d'aparells amb piles d'aplicacions ni, tampoc, amb veneracions nostàlgiques de passats sovint idealitzats. Cal, Manel, al meu parer, pensar en quines qüestions es demanaven més que en quines solucions els hi donàvem, és a dir, si veiem que van ser dels primers a adonar-se de la nocivitat de l'acceleració de la vida moderna i nosaltres, ara, també, no pensem en aplicar, per a resoldre-la, les seves mesures en forma reverencial i procurem, ben al contrari, trobar les nostres pròpies

respostes. Una cosa així com als inicis de la revista Integral, als darrers setanta, on el col·lectiu editor va ser capaç de reformular, en clau moderna, el naturisme històric enriquint, així i alhora, els continguts del naixent ecologisme.

Continuant amb el debat, encara que com hem vist últimament, el debat en molts dels àmbits, tant alternatius com no, guarda moltes misèries que difícilment podrem remuntar, entre altres coses com hem argumentat abans, per què a penes avui dia, hi ha qui reflexioni, uns per que marxen a tota llet i amb prou feines tenen temps de parar, altres per què a penes es plantegen alguna cosa, o bé parlen que no tenen bandera, com si això fos el més d'allò més i llancen les seves consignes, però aquests grans "personajillos" en realitat sempre juguen a les cartes amb tota la baralla, és a dir, en conclusió, sempre guanyen, aquests païos, ja fa temps que van fer la revolució, la revolució de la divina "jet" de l'acràcia, o de la seva gràcia.

Però entre aquests "anarcos de pandereta" segur que no trobarem a Josep Maria, que això sí, malgrat la seva discreció continua aportant el seu gra de sorra a aquest ardu debat per trobar una mica de calma en aquest camí estret.

¿En quina història estàs ficat ara si és que ens la puguis explicar ja?

Ara mateix estic formant-me en biologia sintètica, nanotecnologia i astrofísica, afegint-t'hi, la robòtica social des de la resolució del Parlament Europeu a febrer d'enguany. Ja he escrit articles i he fet xerrades sobre el tema "Ciències i societat", altrament dit, la responsabilitat social de les aplicacions de la ciència i la dels científics que les fan possibles. Acadèmicament s'inclou a un dels corrents de la sociologia de la ciència.

Encara que la línia de recerca és diferent a la del pensament social naturista, de fet hi ha una continuïtat. Deixant a banda el diner ràpid o la medicalització de la problemàtica social -res de nou- la biologia sintètica sí pot plantejar la desaparició de la idea de naturalesa i la d'esser humà, base sobre la que es sustenta el pensament social actual. Com a les novel·les ciberpunk on no hi ha natural ni artificial ja que tot esdevé, senzillament, artificial. Una ullada a la trilogia de William Gibson: Neuromàntic (1984), Comte zero (1986) i Mona Lisa accelerada (1988), ho deixen força clar.

La filosofia transhumanista, anunciant la mort del darrer cromanyó, avala tots aquests plantejaments que encara que no ha esdevingut un debat massa públic, no tenim de menysprear la influència de la filosofia transhumanista als programes d'estudi i recerca de les nostres

universitats. No vas passar-te, Manel, per l'exposició + HUMANS al CCCB, clausurada l'abril del 2016 amb milers i milers de visitants?

De veritat, Manel, estàs ben bé al rovell de l'ou de tot això. Què punyetes vull dir? Home, mira-t'ho bé: el Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, l'Institut de Robòtica i Informàtica Industrial, l'Institut Català de Nanotecnologia, l'Institut d'Estudis Espacials de Catalunya... i això només parlant de l'àmbit públic, sense entrar en el privat. Massa, oi?

¿El teu interès per la robòtica social em sembla més tardà. Per alguna raó?

Bé, encara que no tinc de fer-me un especialista en cap de les matèries que acabo de esmentar-te, sí que em cal saber-ne prou per entendre'n les conseqüències socials de les seves aplicacions i, tot plegat ja és un bon pollastre, no et sembla?. Encara que ja procurava estar al cas de l'obra de Carme Torres de l'Institut de Robòtica i Informàtica Industrial, ara m'he posat d'una manera més sistemàtica al transformar-se en un tema de més abast social. La combinació entre robòtica i intel·ligència artificial (IA), li permet a la robòtica social traspasar els murs de les fàbriques automatitzades per a instal·lar-se gairebé a la resta de la societat, arrabassant llocs de treball. D'aquí el debat de si els robots deuen tenir una identitat jurídica pròpia – potser Autòmat (2014) ?-, de si tindran número de la seguretat social per a cotitzar... dels perills de poder ser piratejats –una versió més moderna d'Ànimes d'acer (1973)-, de les qüestions d'intimitat o de les conseqüències de l'empatia amb humans –com a Ex Machina (2015)-, de debats interessats sobre la renda bàsica universal o sobre com crear-nos nous llocs de feina al mateix ritme que les màquines ens substitueixen... de parlar de progrés quan es deuria parlar senzillament de negoci... En un Informe del 2015 del banc teutó ING-DiBa, consideren que en dues dècades 18 milions de llocs de treball alemanys passaran als robots, és a dir, gairebé la meitat del total. Uf! Com diu aquell del colesterol: poca broma! Especialment, sí, també, el Fòrum Econòmic Mundial, a El futur dels llocs de treballs, l'any següent, el 2016, en calcula una pèrdua de 5'1 milions entre el 2015 i el 2020, per a dir-ho tot de cop . Ara és hora de considerar allò que en diuen escenaris de futur, sí, home, per exemple, que passaria si esdevingués allò de la fi de la lluita de classes per la manca de l'obra en un món laboral de màquines espavilades. No sé, Manel, si estaràs d'acord amb el renovat interès de la magnífica obra de ciència-ficció Les torres de l'oblit (1987), la única d'aquest gènere de l'escriptor australià George Turner, sense oblidar-.se, és clar, dels de casa nostra, de Frederic Pujulà i Vallès amb Homes artificials (1912, reeditada el 1986), encara

que ben mirat potser els “homoides” del reformador doctor Pericard tenen més a veure amb l’actual biotecnologia o potser tant se val? I qui millor que l’esmentada Carme Torras, també escriptora de ciència-ficció, que a *La mutació sentimental* (2008), ens planteja, amanit amb la singularitat tecnològica, si l’ús de robots personals ens pot ajudar al nostre desenvolupament o, ben al contrari, anul·lar-nos capacitats. Prou, prou, oi?

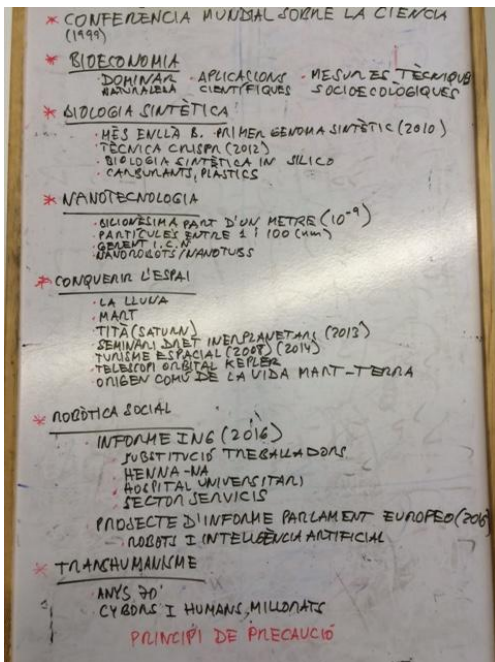
¿M’has deixat un pel bocabadat amb això dels escenaris de futur, pots esplaiar-te una mica més?

Sí, és clar. Per a mi la literatura o el cinema de ciència-ficció, i fins i tot, la fantàstica i la de terror, m’alimenten les cabòries: futurs que són projeccions del present o d’altres presents possibles o les respostes a la senzilla qüestió al terror: i si? Com t’he dit abans, si desapareix la classe obrera que passaria? Això són els escenaris de futur, que em permeten esbrinar, penso, per on poden anar les coses quan la confusió i l’acceleració de la vida se’m volen empassar. Ha! que són ficció?, Sí, és clar, però no n’és una mica tot? O no et ronda per l’orella allò de la construcció social de la realitat dels sociòlegs? Mira, si em demanessis quina et recomanava ara mateix, seria la que acabo de llegir: la trilogia de Kim Stanley Robinson: *Mart roig* (1992), *Mart verd* (1993) i *Mart blau* (1986), sobre la terraformació del planeta veí. I per a Catalunya, *Els desposseïts (...)*, la utopia anarquista per excel·lència de la, per a mi, sempre extraordinària, Ursula K. Le Guin.

Enguany, he assistit a un curs d’història de la ciència i de la tècnica i m’he adonat de que a les darreries del segle XIX i principis del XX, descobrir, per exemple, l’acer i el formigó no només van canviar les tècniques de construcció sinó també van fer possible l’idear altres urbanístiques. Encara que caldria afegir si calien o a benefici de qui, la qüestió omple prou per a haver-hi historiadors especialitzats en el tram de 1900-1914, els anys en que treu cap el món que ara toquem i que sembla cridat al darrer ball. Tal com ara fa cent anys, penso que tornem a estar en una situació semblant amb, per exemple; biologies sintètiques, neurociències o colonitzacions de l’espai... però com també fa cent anys i ara mateix puc demanar-me: si cal o a benefici de qui va. Tot plegat, un bon escenari de futur, no et sembla, Manel? Millor, fugim dels enlluernats per qualsevol mena de progrés o de naturalitat...

L’any passat, el meu amic Albert em va regalar el llibre d’entrevistes de Carles Capdevila, *Entendre el mon amb onze pensadors contemporanis*

(2015). No cal dir que me'l vaig cruspir tot d'una i m'agradaria recomanar-te'l. Sí, un d'altre.

¿Retornat al naturisme parlem dels teus llibres ¿Després de *La vuelta a la naturaleza* (2003), què vas publicar a Virus què més has arribat a editar i amb qui?

Virus també em va editar *¡Viva la Naturaleza!* (2008), i em va distribuir *La idea naturista* (2006), editat per CEDEL, encara que la meua relació amb Virus va molt més enllà de l'aspecte purament editorial. Ara estic elaborant un projecte, per a presentar-se'l, en la línia de l'esmentada reformulació moderna del naturisme llibertari.

L'any 2013, la Sociedad Naturista Vegetariana de Alcoy em va encarregar i publicar *Introducció a l'estudi del naturisme històric alcoià (1900-1939)*. Actualment tinc una altra obra acabada a l'espera de publicació.

Amb tot plegat, he escrit sobre el pensament social naturista, però, també, mitjançant xerrades o conferències tant a centres socials com a congressos universitaris; participant tant a la radio com, si s'escau, a la televisió, i amb articles i entrevistes a la premsa. I, fins i tot, treien cap al món del documental amb *Naturisme* ahir i avui (2012), ne parlat gairebé per tot l'Estat, des de la meua primera gira de

presentacions, entre tren i tren, de La vuelta..., d'aquell ben recordat 2003.

¿És d'obligat compliment preguntar com vas viure el 15 M o millor seria saber si et va aportar alguna cosa?

Personalment -com a sociòleg no és pas el meu tema- ho he viscut, sense cap voluntat de desmerèixer-lo, com una revolta de qualificats de carrera cansats de menjar magdalenes seques quan es van preparar per a cada dia tortell i així s'ho van creure. Segons la situació de cada lloc i els col·lectius amb qui van compartir carrer i lluites, va resultar la diversitat del 15-M. Així i tot, el més important, al meu parer, és la sacsejada social generada per l'impacte de la seva aparició sobtada, amb la posterior incorporació a moviments socials de persones a banda, fins llavors, de l'anomenat activisme social.

Però aquesta entrevista em resulta una mica a contratemps en plural, de manera que ara tornant enrere en el temps, voldria recordar i destacar aquells anys d'il·lusions que puntualment van representar els anys boixos de la transició a la fi dels setanta on els tabús del règim anterior per uns anys es van enfonsar:

¿Quina va ser la teva experiència d'aquells anys per on camines, crec recordar que tu et vas criar a Barcelona?.

La veritat, Manel, es que no me'n recordo gaire de tots aquells anys. Així i tot, he gaudit prou d'un cicle que he programat de pel·lícules dels anys setanta i que m'han fet memòria. Un cicle sobre la dècada prodigiosa, encetat amb El cas Almería (1983) i finalitzat amb Contes eròtics (1979). Bé, ja sé que no és pas el que em demanes, home, ara va.

Per davant, molt i molt per davant, de tot, estic força orgullós, força, de poder haver tingut ocasió de viure, a ple pulmó, un dels dos grans moments del segle XX: la proclamació de la II República el 1931 i la mort del dictador el 1975. Llevat d'altres dates no menys importants, els poc més de dos anys que varen seguir a la mort de Franco, van ser, per a un xaval de barri com jo, d'una eufòria vital i d'una creativitat col·lectiva sense aturador, sense cap aturador. Com es deia aleshores: una flipada, nano!

Ha estat un plaer xerrar amb tu, Manel.

Agost 2017

Manel Aisa Pàmpols

L'entrevista al bancal, tot albiran escenaris de futur (S.M) (...)

